

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/202

Karar No.:1964/32

Karar tarihi:14/4/1964

Resmi Gazete tarih/sayı:18.6.1964/11731

Davacı : Türkiye işçi Partisi adına Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar

Dâvanın konusu : Türk Ceza Kanununun 2275 sayılı kanunla muaddel 201. maddesinin, grevi yasaklayan ikinci fıkrasının Anayasanın 2., 40. ve 47. maddelerine aykırı bulunduğundan bahisle iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İnceleme : Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasi partilerin; kanunların ve yasama meclisleri içtüzüklerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiası ile Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya dâva açmak yetkisi; Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin 1 numaralı bendi gereğince tüzüklerine göre en yüksek merkez organlarının en az üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine Genel Başkanları veya vekillerine verilmiş bulunmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde Temsilcisi bulunan davacı Türkiye işçi Partisinin, merkez yönetim komitesi, parti tüzüğünün 17 nci maddesinde belirttiği üzere partinin en yüksek merkez organı bulunduğundan, bu organın iptal dâvası çalışması için vermiş olduğu kararın sözü geçen 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin 1 numaralı bendinde uygun olduğuna; üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün, parti tüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca partinin en yüksek merkez organı Genel Yönetim Kurulu olduğundan dâva açma kararının bu kurul tarafından verilmesi gerektiği ve üyelerden Şemsettin Akçoğlu'nun da bu kararın partinin en yüksek organı olan Büyük Kongrece verilmesi gerektiği yolundaki muhafiyetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırıldıktan sonra, başvurmanın Anayasa'nın 149. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 siyah kanunun 21, 22, 25 ve 26. maddeleri hükümlerine uygun bulunduğu anlaşıldığından esasın incelemesine 11/3/1963 gününde oyoymunluğu ile karar verilerek düzenlenen rapor, dâva dilekçesi ve iptali istenen kanun hükmüyle Anayasa'nın ilgili maddeleri ve gerekçeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâva dilekçesinde; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 2275 sayılı kanunla değişik 201 inci maddesinin ikinci fıkrasının 3008 sayılı İş Kanununun 72 nci maddesiyle konulmuş olan grev yasağının, ceza kanunu bakımından müeyyidesi olduğu dotrinde ve uygulamalarda da bu konuda bir uyumsuzluk bulunmadığı belirtildikten sonra grevin, bir yönü ile hürriyet, diğer yönü ile de Anayasa'nın çalışana tanıdığı hak niteliğinde bulunduğundan bu hürriyet ve hakkın kullanılmasının cezalandırılmıyacağı ve bu sebeplerle işbu fıkra hükmünün Anayasa'nın 2., 40. ve 47 nci maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Türk Ceza Kanununun dâva konusu fıkra kapsayan 201 inci maddesi şöyledir :

Madde 201- Her kim, cebrü şiddet veya tehdit ile her ne suretle olursa olsun sanat veya ticaret serbestisini tahdit veya men ederse bir aydan iki seneye kadar hapis ve otuz liradan yüzelli liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Her kim, cebrü şiddet veya tehdit ile gerek amele ve gerek ticaret ve sanat sahiplerini veya müteahhitleri yevmiyeleri azaltıp çoğaltmağa veyahut evvelce kabul edilen şartlardan başka şartlar altında mukaveleler kabulüne icbar etmek maksadıyla bir işin tatiline veya niyahet bulmasına

Esas No.:1963/202
Karar No.:1964/32

sebebiylet verir veya tatilin devamına âmil olursa altı aydan beş seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Dâva ile ilgili Anayasa maddeleri ise şöyledir :

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Madde 40- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Kanun, bu hürriyetleri, ancak kamu yararı amacı ile sınırlıyabilir.

Devlet, özel teşebbüslerin Millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

Madde 47- İşçiler işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler.

Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir.

Gerekçe : Davacı dilekçesinde Türk Ceza Kanununun 2275 sayılı kanunla değişik 201 inci maddesi ikin fıkrasının, 3008 sayılı İş Kanununun 72 nci maddesi ile konulmuş olan grev yasağının Ceza Kanunu bakımından müeyyidesi olduğunu ileri sürmektedir. Her ne kadar 3008 sayılı İş kanununun 72 nci maddesinde "Grev ve Lokavt yasaktır", hükmü yer almışsa da bu madde 15/7/1963 gün ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 64 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından kanunlarımızda bugün grevi yasaklayan bir hüküm yoktur.

Ceza Kanununun dâva konusu hükmünün incelenmesine başlamadan önce, Anayasa'nın tanıdığı grev hakkının niteliğinin ve kapsamının belirtilmesi gerekir.

Anayasa'nın 47 nci maddesinin birinci fıkrasında(işçilerin işverenlerle olan münasebetlerinde grev haklarına sahip buldukları, ikinci fıkrasında da bu hakkın kullanılmasının ve istisnalarının kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Anayasa Komisyonunun bu maddeye ilişkin gerekçesinde "Grev hakkı, bilhassa memleketimiz gibi ona tamamen yabancı olan toplumlarda ancak bazı kayıt ve şartlarla kabul edilebileceğinden, ikinci fıkra bu hakkın düzenlenmesini ve istisnalarını kanuna bırakmıştır", denilmektedir. Bu bakımdan 15/7/1963 günlü ve 275 sayılı toplu iş sözleşmesi, grev ve Lokavt Kanununun konu ile ilgili hükümlerinin gözden geçirilmesi uygun bulunmuştur.

Sözü geçen kanunun grevin tarifi başlıklı 17. maddesinde "işçilerin, topluca çalışmamak suretiyle bir iş kolunda veya iş yerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacı ile aralarında anlaşarak veyahut bir teşekkülün aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği bir karara uyarak işi bırakmalarına grev denilir.

İşçilerin iş verenlerle olan münasebetlerinde iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile ve bu kanun hükümlerine uygun olarak yapılan greve kanunî grev; bu amacın dışında veya bu kanun hükümlerine uyulmaksızın yapılan greve kanun dışı grev denilir", denilmektedir. Aynı kanunun 22 nci maddesinde greve gitmek için aralarında anlaşma bulunmayan hallerde o iş yerinde çalışan işçilerin üçte birinin yazılı istekleri üzerine oylamaya gidileceği ve neticede işçilerin salt çoğunluğu grevin yapılmamasına karar verirse o iş yerinde grevin uygulanamayacağı, 31 inci maddesinde de çalışma serbestliğinin her halde saklı bulunduğu

Esas No.:1963/202
Karar No.:1964/32

belirtilmiş, propaganda ve denetleme yetkisinin de cebir ve şiddet kullanmaksızın ve tehditte bulunmaksızın yapılması gerektiği açıklanmıştır.

Bu hükümler Anayasa'nın tanıdığı grev hakkının işçilerin serbestçe aralarında anlaşarak ve kanunda gösterilen usullere uygun olarak kullanılabilceğini ve çalışma hürriyetinin, bütün hallerde saklı tutulduğunu göstermektedir.

Anayasa'nın tanıdığı grev hakkının niteliği ve kapsamı ve nasıl kullanılacağı böylece anlaşıldıktan sonra Türk Ceza Kanununun 201 inci maddesinin iptali istenen ikinci fıkrasının bu hakkın kullanılmasını engelleyen bir yönü bulunup bulunmadığının belli edilmesi için bu fıkra ile suç sayılan hallerin neler olduğunun açıklanması gerekir.

Sözü edilen fıkroda yazılı suçun meydana gelmesi için :

1- Cebir ve şiddet veya tehdit ile yapılması

2- Yevmiyeleri azaltılıp çoğalmaya veyahut evvelce kabul edilen şartlardan başka altında sözleşme kabulüne, mağdurun zorlanması,

3- Bu zorlama ile bir işin tatiline veya son bulması veya tatilin devamına sebebiyet verilmesi,

Unsurların gerçekleşmesi şarttır. Suçu meydana getiren bu unsurlar, Bilin ancak cebir ve şiddet veya tehdit ile icrası halinde failine ceza verilebileceğini göstermektedir. Bu bakımdan işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile topluca işi bırakmaları yani kanuni grev haklarını kullanmaları halinde dâva konusu fıkra hükmünün uygulanmasına yer yoktur. Öte yandan Anayasa'nın 40 ıncı maddesinde herkesin dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahip bulunduğu da açıklanmıştır. Bütün hak ve hürriyetlerin başkasının hak ve hürriyetine dokunmamak şartı ile serbestçe kullanılabilceği söz götürmez bir gerçektir. Bu konuda cebir, şiddet ve tehdit ile yapılacak davranışların, başkalarının hak ve hürriyetine dokunacağına da şüphe yoktur. Bunun için kanunun cebir, şiddet ve tehdit ile yapılacak davranışları cezalandırması yerindedir. Kanun koyucunun böylece çalışma ve sözleşme hürriyetlerini korumak istediği aşikârdır. Bu madde ile güdülen amacın çalışma ve sözleşme hürriyetlerini korumak olduğu doktorinde de kabul edilmektedir.

Bütün bu düşünceler davacının ileri sürdüğü iddiaların yersizliğini ve dâva konusu hükmün Anayasa'nın 2., 40. ve 47 nci maddelerine aykırı bulunmadığını gösterdiğinden dâvanın reddi gerekir,

Sonuç : Yukarıda açıklanan sebeplerden Ötörü 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 2275 sayılı kanunla değişik 201 inci maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı bulunmadığına ve dâvanın reddine 14/4/1964 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Sûnuhi Arsan

Başkan Vekili
Lütfi Akadlı

Üye
Rifat Göksu

Üye

Üye

Üye

Esas No.:1963/202
Karar No.:1964/32

İ. Hakkı Ülkmen

Şemsettin Akçoğlu

İbrahim Senil

Üye

İhsan Keçeciođlu

Üye

A. Şeref Hocaođlu

Üye

Salim Başol

Üye

Celâlettin Kuralmen

Üye

Hakkı Ketenođlu

Üye

Ahmet Akar

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Lûtfi Ömerbaş

Üye

Ekrem Tüzemen